

zdívo objektu Zámek 3 jednoznačně svědčí o sekundárním původu stoky vůči konstrukcím objektu, jenž je zaznamenán již na plánu zámeckého areálu z počátku 18. století. Přinejmenším renesanční původ objektu Zámek 3 naznačuje dendrodatum z dřevěného trámu ve východním štítu (1593). Jižní úsek nově identifikované kanalizační stoky mohl sloužit i potřebám zmíněného objektu předzámčí Zámek 3, který byl v novověku patrně využíván nejen k obytným, ale také k hospodářským potřebám zámku.

Literatura

Dejmal, M. 2012: A011/2012 *Blansko-Zámek-Sondy*. Rkp. názevové zprávy M-TX-201602633 [2022-02-23]. Uloženo: Archiv názevových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-201602633>.

Summary

The brick vault of an 18th or 19th-century sewer descending from Zámek 1 and running under Zámek 3 (Fig. 2, 3) was disturbed during the 2021 water pipeline construction in front of Zámek 3 in Blansko (Blansko District).

Jan Štětina, Marek Novák

Blansko (k. ú. Lažánky u Blanska, okr. Blansko) „Společná“, parc. č. 806/23.

Novověk. Areál zemědělské výroby, pole, lom. Vizualní/geodetický průzkum. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: bez nálezů.

Lokalizace: WGS-84: 49.3486922N, 16.7206931E

Během záchranného výzkumu na trase nově budovaného vodovodu „Pitná voda Jedovnicko“ v úseku Rudice-Lažánky byl v roce 2021 proveden preventivní vizuální a detektorový průzkum ve vápencové stráni tratě „Společná“ v levém břehu Lažáneckého žlebu. Důvodem zájmu byla přítomnost kamenných úprav mezních pásů zaniklé lažánecké plužiny a relikty drobného vápencového lomu. Průběhy kamenných konstrukcí a dalších objektů byly zaměřeny GPS.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

During a water pipeline construction in ‘Společná’ field (Lažánky u Blanska cadastral area, Blansko District), a metal detector survey was carried out because of the presence of the hedgerows of defunct field patterns lined with stone and the remains of a small limestone quarry.

Petr Kos

Brno (k. ú. Bosonohy, okr. Brno-město) Ul. Kolmá, Vzhledná, parc. č. 4/1, 799/2.

Středohradištní období (RS3), novověk – industriální období. Sídliště, vesnice/městečko. Vertikální řez. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.1728944N, 16.5298011E, 49.1745778N, 16.5296833E

V roce 2021 pokračoval záchranný archeologický výzkum v souvislosti s rekonstrukcí kanalizační a vodovodní sítě (předchozí

nálezy lengyelského osídlení a vrcholně středověkých a novověkých sklepů viz Zubalík 2021a; 2021b). Již v březnu bylo zjištěno slovanské osídlení v ulici Kolmá. V rýze výkopu pro kanalizaci se ve značné hloubce nalézaly dohromady čtyři zahloubené objekty, z nichž některé je snad možno interpretovat jako zemnice. Z výplní objektů byl vyzvednut keramický materiál umožňující předběžnou dataci do 9. století. V ulici Vzhledná, poblíž křižovatky s ulicí Zajezdní, byla dokumentována studna a sklep vyhloubený do skály, náležící snad k bývalému mlýnu. Obě situace lze rámcově datovat do 19. století.

Literatura

Zubalík, J. 2021a: Brno (k. ú. Brno-Bosonohy, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 62(1), 185.

Zubalík, J. 2021b: Brno (k. ú. Brno-Bosonohy, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 62(2), 188.

Summary

A rescue excavation conducted in Kolmá and Vzhledná streets in Brno (Bosonohy cadastral area, Brno-City District) during the reconstruction of the sewage and water supply network in 2021 unearthed four buildings from an early medieval settlement in Kolmá Street, a rock-cut cellar and a 19th-century well in Vzhledná Street.

Jiří Zubalík

Brno (k. ú. Husovice, okr. Brno-město) Ul. Valchařská, Provazníková, Dukelská třída, parc. č. 1013/3, 1176/2, 1505/2, 2594/2, 2593/21.

Novověk. Město. Vertikální řez. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.213855476, 16.635973127; 49.2142572N, 16.6335047E; 49.213507523, 16.636925878; 49.214067015, 16.6373224

Během stavebních úprav při akci „Husovice – VMO Tomkovo náměstí, Rokytova“, kde byly řešeny sondy, budoucí komunikace a přeložky plynu a kanalizace, došlo v roce 2021 k narušení řady suterénních částí zaniklých domů bývalých Husovic z 19.–20. století (Kuča 2000, 356). Řada domů se původně nacházela pod Tomkovým náměstím, ulicemi Dukelská třída, Valchařská a v místě křižovatky s ulicí Provazníková. Zde byly hlubokými výkopy zachyceny relikty zděných sklepních prostor a základové části budov s dvorními trakty. V jednom suterénu byla pod podlahou zjištěna také část vbudované kanálové stoly s kamennými překlady, snad důsledek stavebních úprav severní městské části Husovic z let 1905–1906 (Kuča 2000, 363).

Nejmladší domovní zástavbu starých Husovic reprezentují zřejmě základové části podsklepeného domu na bývalé cestě Královopolské z počátku 20. století, který ještě není vyznačen na mapě stabilního katastru, ale na mapách z let 1909–1982 již ano. Snad šlo o pozdější součást nouzové kolonie Písečník, zvané také jako Džungle, zbořené v 80. letech 20. století (srov. Kuča 2000, 356–359, 363–364).

Nejstarší situace, kulturní souvrství z rozmezí 17. a 18. století, byly odkryty ve výkopech na Tomkově náměstí. Předpokládané středověké situace se nepodařilo v těchto místech vůbec zachytit.

Literatura

Kuča, K. 2000: *Brno. Vývoj města, předměstí a připojených vesnic*. Praha, Brno: Baset.

Summary

During construction work in Dukelská třída, Valchařská and Provazníková streets and Tomkovo Square in Brno (Husovice cadastral area, Brno-City District) in 2021, several basement parts of the 19th–20th-century houses of the former Husovice village were disturbed. The oldest remains date back to the 17th and 18th centuries. The most recent built-up area is represented by the foundations of a house with a basement from the early 20th century.

Petr Kos

Brno (k. ú. Chrlice, okr. Brno-město)

„Rybníky“, „Stará Niva“.

Raný středověk. Sídliště. Sonda. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.1226361N, 16.6472981E

V bezprostřední blízkosti trasy dálnice D2 byla v roce 2021 ve stěnách výkopu pro založení stožárů elektrického vedení dokumentována zásobní jáma a část chaty z raného středověku. Jde o část známé lokality v polohách „Rybníky“ a „Stará Niva“ (Procházka 2011, 590).

Literatura

Procházka, R. (ed.) 2011: *Dějiny Brna 1. Od pravěku k ranému středověku*. Brno: Archiv města Brna.

Summary

A storage pit and part of a dwelling from the Early Middle Ages were documented in 2021 near the D2 motorway in 'Rybníky' and 'Stará Niva' fields (Chrlice cadastral area, Brno-City District).

David Parma

Brno (k. ú. Královo Pole, okr. Brno-město)

Ul. Kosmova, Palackého třída, ul. Riegrova, parc. č. 545, 1297/1, 1298/1, 1482.

Středověk, novověk. Město. Bez okolností. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84: 49.2277464N, 16.5924681E

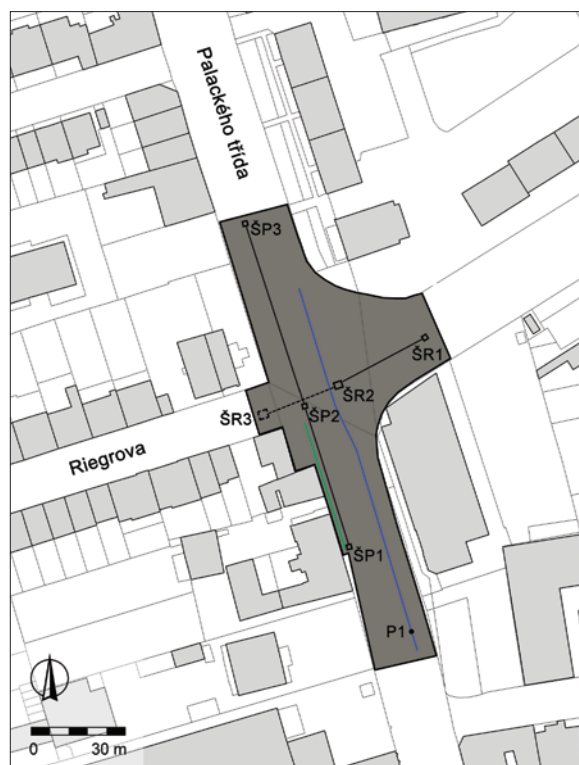
Archeologický výzkum byl realizován v souvislosti se stavbami „Brno, Palackého třída – oprava kanalizace“ a „Brno, Palackého třída – drobná rekonstrukce vodovodu“. Jeho provedení zajistila společnost Archaia Brno z. ú. (akce č. A22/2021), terénní část výzkumu se uskutečnila v dubnu až červenci 2021.

Plocha staveniště se nacházela při křižovatce Palackého třídy s ulicemi Kosmova a Riegrova (obr. 4). Od středověku se toto území nacházelo v zázemí vesnice Královo Pole, severozápadně od jejího jádra. Ves vznikla na západním okraji údolní nivy Ponávky podél staré královské cesty z Brna do Řečkovic a dále na Letovice a Svitavy. Ač je poměrně vzdálena (cca 3 km), vyznačovala se těsnými vztahy k městu, podobně jako předměstí. Byla vysazena zřejmě ve 40. letech 13. století králem Václavem I. ve spolupráci s brněnskými měšťany.

Od roku 1752 se začala stavět císařská silnice z Brna do Svitav, která nahradila starší komunikaci procházející východně odtud intravilánem Králova Pole. Vedla v přímce kolem západního okraje vesnice (dnes Palackého třída). V 80. letech 18. století při ní vznikla osada Ugartov, zabírající úsek přibližně mezi ulicemi Metodějova a Tylova. Tvořilo ji 24 volně stojících usedlostí obklopených zahradami, které byly řazeny po obou stranách silnice. Po roce 1906 byl Ugartov sloučen s Královým Polem. Převažná část původní zástavby postupně zanikla nebo byla zcela přestavěna (k dějinám Králova Pole – Řepa a kol. 2004; Kuča 2000; 404–422; ke středověku stručně také Procházka et al. 2013, 585–586).

Archeologický výzkum ověřil podmínky skladby terénu v daném prostoru. Podloží bylo tvořeno pleistocénní spraší, na níž se vyvinul půdní horizont – ornice. Jeho povrch se nacházel v hloubce průměrně 1 m od stávajícího povrchu. Na ně dosedající uloženiny byly novodobého původu. Z velké části šlo o podkladové a konstrukční vrstvy stávající komunikace.

Odlišná situace byla dokumentována pouze v jižní partii výkopu vodovodu západně od budovy Semilassa. Ani v hloubce 2 m zde nebyla zaznamenána spraš či půdní horizont. Přítomno bylo souvrství sestávající z uloženin; na formování minimálně některých z nich se podílel nějaký vodní režim. V daných podmínkách se nabízí možnost dešťové vody stékající po svahu v trase nějaké terénní deprese. Vztah (hranice) tohoto souvrství ke sprašové návěži a půdnímu horizontu se nepodařilo zachytit. K přesnému určení zkoumané situace bude nutné sledovat případné další výkopové aktivity v předmetné oblasti. Zcela vyloučit nelze variantu velmi rozsáhlého výkopu, jehož výplně by představovalo zmíněné souvrství. Tato interpretace se však zatím jeví spíše jako nepravděpodobná.

Obr. 4. Brno, Palackého třída. Šedě je podbarvena plocha staveniště, dále jsou vyznačeny linie sledovaných výkopů (černě kanalizace, modře vodovod, zeleně přeložka plynovodu). Archaia Brno z. ú.

Fig. 4. Brno, Palackého třída Street. The construction site is highlighted in grey; the monitored trenches are marked as follows: sewerage in black; water pipeline in blue; gas pipeline in green. Archaia Brno.